

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-74>

УДК 005.591.6(477)

Большая Оксана Вікторівнакандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогічної майстерності та
менеджменту імені І. А. Зязюна,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0543-5196>**Бабенко Ірина Василівна**кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогічної майстерності та
менеджменту імені І. А. Зязюна,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6481-014X>**Іщенко Інна Сергіївна**кандидат економічних наук,
асистент кафедри педагогічної майстерності та
менеджменту імені І. А. Зязюна,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9602-3554>**Школяр Сергій Петрович**кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогічної майстерності та
менеджменту імені І. А. Зязюна,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-2072-3933>**Харченко Наталія Вікторівна**доктор економічних наук, професор,
професор кафедри педагогічної майстерності та
менеджменту імені І. А. Зязюна,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8668-1596>**Oksana Bolshaia, Iryna Babenko, Inna Ishchenko,
Sergiy Shkoliar, Nataliya Kharchenko**

Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ****PRIORITY DIRECTIONS OF THE DEVELOPMENT
OF INNOVATIVE ACTIVITIES IN UKRAINE**

Анотація. Пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні формуються відповідно національним інтересам, глобальним технологічним тенденціям та підвищення конкурентоспроможності країни. Інноваційна діяльність представляє собою сукупність заходів, орієнтованих на розробку і впровадження нових продуктів, послуг або процесів, які відповідають потребам ринку та надають конкурентну перевагу. Це безперервний процес, що включає наукові дослідження, технологічні інновації, організаційні трансформації та маркетингові стратегії. Інновації виступають ключовим двигуном економічного розвитку, сприяють поліпшенню якості життя та допомагають у вирішенні глобальних проблем. Україна потребує суттєвої реформації та створення оборонної стратегії, яка базуватиметься на сучасних підходах до розвитку економіки, кредитно-фінансового сектору та інноваційної діяльності. Вибір правильної стратегії та її своєчасне впровадження, ефективні заходи для підтримки інновацій та врахування можливостей і перспектив є головними

критеріями у забезпеченні економічної безпеки країни та її швидкому відновленні. Важливими аспектами у розвитку інноваційної діяльності держави залишається функціонування малого та середнього бізнесу, а також розробка інвестиційних механізмів, що поєднують державний і приватний капітал для фінансування інноваційних проєктів.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інновації, економіка, національна економіка, розвиток, пріоритетні напрями розвитку.

Summary. The priority directions for the development of innovative activity in Ukraine are formed in accordance with national interests, global technological trends and increasing the country's competitiveness. Innovative activity is a set of measures aimed at the development and implementation of new products, services or processes that meet the needs of the market and provide a competitive advantage. It is a continuous process involving scientific research, technological innovation, organizational transformation and marketing strategies. Innovations act as a key engine of economic development, contribute to improving the quality of life and help in solving global problems. Ukraine needs significant reformation and the creation of a defense strategy based on modern approaches to the development of the economy, the credit and financial sector, and innovative activities. Choosing the right strategy and its timely implementation, effective measures to support innovation and take into account opportunities and prospects are the main criteria for ensuring the country's economic security and its rapid recovery. The functioning of small and medium-sized businesses, as well as the development of investment mechanisms that combine state and private capital to finance innovative projects, remain important aspects in the development of innovative activities of the state. The innovative model of economic development is implemented thanks to the concentration of state resources on priority areas aimed at strengthening economic security, thanks to the creation of high-tech and competitive environmentally friendly products, through the provision of high-quality services and the increase of the country's export potential, the effective use of national and global scientific and technological achievements. Innovations are the main driving force capable of increasing the efficiency of the functioning of the national economy and streamlining the regulation of state systems and mechanisms for managing economic processes. Innovation is a major factor in determining the competitiveness of countries and their place in the global economy. In this regard, the state is obliged to actively allocate funds for scientific research and support of innovative activities.

Key words: innovative activity, innovations, economy, national economy, development, priority areas of development.

Постановка проблеми. Інноваційна модель розвитку економіки реалізується завдяки зосередженню державних ресурсів на пріоритетних напрямках, що спрямовані на зміцнення економічної безпеки, завдяки створенню високотехнологічної та конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, через надання послуг високої якості та збільшення експортного потенціалу країни, ефективному використанню національних та світових науково-технологічних досягнень. Інноваційний розвиток економіки потребує зусиль для створення сприятливих умов для науково-технічної та інноваційної діяльності. Визначення пріоритетних напрямів розвитку інноваційної діяльності можливе завдяки реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії соціально-економічної політики держави через прийняття і виконання запланованих економічних і науково-технічних програм, які сприяють інвестуванню в науку і технології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням становлення та розвитку інноваційної діяльності займаються багато науковців, зокрема Ілляшенко С., Яцкевич І., Геєць В., Гречко А., Лойко В., Ситник Н., Ульянова Л., Калінеску Т., Касьянова Н., Пермінова С., Чупріна М., Чайка Ю., Кириченко О., які активно досліджували проблеми інноваційного розвитку національної економіки, зосереджуючись на таких аспектах, як інституційні бар'єри, фінансування інновацій та роль держави в стимулюванні інно-

ваційної діяльності, а також вплив державних стимулів на інноваційну діяльність задля економічного зростання країни.

Мета статті полягає у дослідженні сучасного стану інноваційної діяльності національної економіки та визначенні пріоритетних напрямів її подальшого розвитку, які зумовлені новими підходами до стимулювання, створення, впровадження та реалізації інноваційних проєктів та програм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна діяльність є важливим елементом стратегії економічного розвитку України, яка повною мірою спрямована на інтеграцію у глобальну економіку, на підвищення конкурентоспроможності і забезпечення сталого розвитку. За умов швидкоплинних технологічних змін і посилення конкуренції на міжнародних ринках, Україні необхідно формувати інноваційну економіку основою якої є новітні технології, креативні ідеї та рішення, ефективне використання ресурсів. Для цього визначено основні пріоритетні напрями інноваційної діяльності, які мають забезпечити технологічний прорив і соціально-економічне зростання. Потреба у розробці інноваційної політики виникає через необхідність стратегічного управління інноваційною діяльністю. Інноваційний розвиток стає ключовим джерелом економічного зростання, підвищуючи продуктивність і конкурентоспроможність продукції в усіх секторах економіки. Це досягається шляхом створення нових галузей та постійного

розширення можливостей для появи нових продуктів і технологій. Основна мета формування інноваційної стратегії полягає у визначенні перспективних напрямів розвитку організації, зважаючи на її інноваційний потенціал та очікувані зміни у зовнішньому середовищі. У процесі тактичного планування інноваційної діяльності обираються найбільш ефективні шляхи та методи реалізації стратегії розвитку. Ключовими завданнями цього процесу є створення кейса інноваційних проєктів, реалізація яких сприятиме досягненню стратегічних цілей при оптимальному використанні ресурсів організації та максимізації майбутніх прибутків [1].

13 січня 2024 року набрав чинності Закон України № 3534-ІХ, яким внесено зміни до законів України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» та «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». Відповідно у частині першій статті 2 викладено у такій редакції: «Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні (далі – пріоритетні напрями) – науково і економічно обґрунтовані та визначені відповідно до цього Закону напрями провадження інноваційної діяльності, що спрямовані на забезпечення національної безпеки і оборони, економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень». У статті 4. Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності: «Стратегічними пріоритетними напрямами до припинення або скасування воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України» та «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, та до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану, є:

1) технологічне оновлення та розвиток сфер національної безпеки і оборони;

2) освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;

3) освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;

4) освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;

5) технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;

6) впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;

7) широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;

8) розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки» [2].

Аналіз інноваційного середовища є необхідним для прийняття стратегічних рішень на державному, бізнес та освітньому рівнях. Завдяки глибокому розумінню динаміки інноваційних процесів, ми зможемо розробити ефективні заходи для підтримки новаторства та забезпечення довгострокового розвитку країни.

Інновації є креативним та творчим процесом впровадження новаторських змін у всі сфери життя, що охоплює створення та впровадження нових ідей, технологій, продуктів та послуг, а також методів виробництва та управління. Це динамічний процес, який стимулює розвиток та трансформаційні зміни, сприяючи вдосконаленню в таких галузях, як наука, економіка, соціальна сфера та культура. Окрім того, інновації є ключовим фактором для досягнення конкурентоспроможності та сталого розвитку, впливаючи на ринковий попит, соціальні та екологічні аспекти, а також на загальний прогрес суспільства. Дослідження динаміки інноваційних процесів в національній економіці, врахування чинників, що впливають на інноваційний розвиток, аналіз ризиків, пов'язаних із впровадженням інновацій, а також визначення перспектив інноваційного розвитку дозволять виявити ключові проблеми впровадження інновацій та класифікувати групи інноваційних ризиків. Це стане основою для уточнення управлінських інструментів з метою забезпечення сталого інноваційного розвитку національної економіки. Одним із важливих факторів, що сприяє переходу до стійкого інноваційного розвитку, є стан та перспективи розвитку наукових досліджень і виробництва інновацій. Оскільки створення і тестування новітніх технологій та ідей, спрямованих на підвищення ефективності економічних галузей та здійснюються науково-технічними установами та організаціями, розвиток інновацій у цьому секторі відіграє важливу роль у підвищенні ефективності збору та обробки інформації для подальшого застосування [3].

Отже, одним із пріоритетних напрямів розвитку інноваційної діяльності в Україні є цифрова трансформація. Розвиток інформаційних технологій та використання штучного інтелекту є основою для цифрової трансформації різних галузей економіки, включаючи промисловість, аграрний сектор, охорону здоров'я, освіту та інші. В Україні активно розвивається ІТ-сектор, що включає програмне забезпечення, хмарні технології, штуч-

ний інтелект, інтернет речей (IoT) та блокчейн. Ці технології сприяють підвищенню ефективності виробництва, покращенню управлінських процесів і створенню нових бізнес-моделей, що є найважливішим елементом у процесі модернізації економіки та підвищення її конкурентоспроможності. Пріоритетне забезпечення доступу до цифрових технологій, розвиток інфраструктури та підтримка ментального здоров'я і підприємницької діяльності є ключовими факторами у формуванні цифрової України.

Міністерство цифрової трансформації України спільно з партнерами презентувало Стратегію розвитку електронних комунікацій до 2030 року, яка спрямована на відновлення інфраструктури електронних комунікацій як фундаменту економіки. Стратегія визначає заходи, які потрібні для відновлення та розвитку сфери електронних комунікацій в умовах війни та повоєнної відбудови, зокрема щодо удосконалення державної політики, поліпшення послуг споживачам, інтеграції України до єдиної роумінгової зони з ЄС тощо. Серед пріоритетних напрямів стратегії – сприяння стійкості мережі (Internet Resilience) і технологічній нейтральності, а також створення умов для поліпшення послуг мобільного зв'язку та фіксованого й мобільного інтернету [4].

Збільшуються обсяги відкритих даних, які можна використовувати для планування та прогнозування діяльності компаній. Транснаціональне поширення бізнес-ланцюгів та мережевізація економіки дозволяють українським компаніям долучатися до глобальних ланцюгів створення вартості, як у сфері матеріальних благ, так і в «ланцюгах створення вартості даних». Розробка нових технологій для оптимізації виробництва та постачання може впроваджувати інновації у бізнес-процеси. Прогресивна технологічна інтеграція здатна знизити витрати, підвищити ефективність і сприяти швидкому впровадженню інноваційних продуктів. Крім того, поява нових ринкових сегментів і ніш відкриває додаткові можливості для бізнесу та розширення асортименту продукції [5].

Енергетична незалежність і ефективне використання ресурсів є ключовими пріоритетами інноваційної діяльності в Україні. Важливо впроваджувати технології відновлювальної енергетики, такі як сонячна, вітрова та біоенергетика. Енергозберігаючі технології не лише допомагають зменшити витрати на енергоресурси, але й знижують негативний вплив на навколишнє середовище. Інвестиції в «зелені» технології та розвиток енергетичної інфраструктури є надзвичайно важливими для забезпечення сталого економічного зростання. Українська енергосистема є частиною європейської, а її подальша інтеграція триває. Упроваджуються стандарти ЄС та ринкові механізми, які забезпечують прозорість і ство-

рюють інвестиційні можливості. Збільшуються фізичні можливості для експорту та імпорту електроенергії з країнами Євросоюзу [6].

Агропромисловий комплекс та біотехнології є одним із пріоритетних напрямів впровадження інноваційної діяльності. Інновації у агропромисловому комплексі України є ключовим фактором забезпечення продовольчої безпеки країни. Сучасні технології, такі як точне землеробство та біотехнології, дозволяють підвищити врожайність сільськогосподарських культур і ефективніше використовувати ресурси. Це особливо важливо в умовах зміни клімату та зростання населення. Сприятливими економічними факторами для розвитку інноваційної діяльності є наявність великого аграрного сектору, що має потенціал для інновацій, зростання експорту та іноземних інвестицій, розвиток стартап-екосистеми і інформаційно-комунікаційних технологій. Науковці виділяють ключові інновації, що використовуються в агропромисловому комплексі в Україні та світі: інноваційні ферми (вертикальні, екоферми, автоматизовані мініферми, підводні ферми, «розумні» ферми, плаваючі екоферми); сучасні електронні картографічні системи (цифрові моделі рельєфу, тематичні карти); логістичні рішення (наприклад, Navizor.com); системи моніторингу технопарку (GPS-трекінг, лог-бук); використання дронів (для аерофотозйомки, охорони врожаю, внесення трихограми, хімічної обробки); системи автоматизованої аналітики та планування (електронні агрохімічні паспорти полів, електронний обіг); мобільні додатки і смартфони (для контролю вантажів, машин, водіїв і комунікації працівників); системи управління і комунікації з персоналом, клієнтами та партнерами (CRM та HRM системи); засоби моніторингу якості і здоров'я (автоматизовані системи управління). У садівництві також застосовують IT-технології, як-от система Pantheon Farming, яка підвищує ефективність, забезпечує точні метеопрогнози і контролює знищення шкідників, зокрема через електронні пастки Trapview [7].

Освіта та наукові дослідження є вкрай важливою складовою розвитку інноваційної діяльності в Україні, адже інноваційний розвиток неможливий без підготовки кваліфікованих кадрів та проведення передових наукових досліджень. На фінансування наукової та науково-технічної діяльності у 2023 році було виділено приблизно 12 мільярдів гривень, однак у політиці фінансування цієї сфери в державному бюджеті на 2024 рік спостерігаються певні зміни. Інвестування в освіту, особливо в інженерні, IT- та науково-технічні спеціальності, є важливим для формування інноваційного потенціалу країни. Розвиток науки і досліджень у ключових галузях, таких як фізика, хімія, біологія, математика та

інші, дозволить створювати нові знання та технології, що мають практичне застосування. Освіта забезпечує формування кваліфікованих кадрів, які здатні генерувати нові ідеї та впроваджувати інновації. Сучасні освітні програми акцентують увагу на критичному мисленні, креативності та міждисциплінарному підході, що є вкрай необхідними для прийняття правильних інноваційних рішень. Впровадження нових навчальних методів, таких як проєктне навчання, дає можливість студентам працювати над реальними завданнями, сприяючи розвитку їхніх практичних навичок. Продовжуються конкурси наукових проєктів, фінансування яких здійснюватиметься за рахунок державного бюджету. На 2024 рік було відібрано вісім проєктів у таких секціях: «Загальна фізика», «Електроніка, радіотехніка та телекомунікації», «Охорона навколишнього середовища» та «Хімія». Ці проєкти включають важливі розробки в сферах технологій подвійного призначення, відновлення родючості ґрунтів після бойових дій, автономних джерел енергії, засобів індивідуального захисту тощо. У березні 2023 року Фонд розвитку інновацій (USF) спільно з Міністерством освіти і науки та Міністерством цифрової трансформації провів конкурс інноваційних проєктів для науковців і підприємців (Science&Business – GIST Pitch Days), за результатами якого 25 українських стартапів отримали гранти на загальну суму 125 тисяч доларів США [8].

Міжнародне співробітництво є критично важливим для інноваційного розвитку України. Інтеграція в міжнародні науково-технічні та економічні мережі, залучення іноземних інвестицій, обмін досвідом і технологіями сприятимуть впровадженню інновацій у всіх ключових секторах економіки. Інтеграційні процеси міжнародного бізнесу впливають на інноваційну інфраструктуру. У сучасних умовах інноваційне підприємництво дедалі більше визначається об'єднанням і координацією діяльності різних складових інноваційної інфраструктури, а також інтеграцією елементів інноваційних інфраструктур різних країн. Критичний міжнародний обмін технологіями зумовлений кількома факторами: неможливістю для жодної країни охопити науковими дослідженнями всі галузі науки та

техніки, нерівномірним науково-технічним розвитком країн, а також прагненням держав, регіонів і підприємств використовувати технологічні переваги для підвищення міжнародної конкурентоспроможності та отримання стратегічних можливостей для розвитку.

Сьогодні міжнародний обмін технологіями перевершує традиційні глобальні потоки товарів, послуг і капіталів. У сучасному світі створено кілька потужних національних систем трансферу технологій, що формують міжнародний ринок. Найбільші з них – у США, Японії, Великобританії, Німеччині та Франції. Міжнародний трансфер технологій давно став однією з найприбутковіших статей експорту для цих країн. Однак останнім часом до цього ринку долучаються нові індустриальні країни, які раніше були представлені здебільшого сировинними ресурсами або товарами з низькою доданою вартістю [9].

Висновки. Інновації виступають головною рушійною силою, яка здатна підвищити ефективність функціонування національної економіки та впорядкувати регулювання державних систем і механізмів управління економічними процесами. Інновації є головним фактором при визначенні конкурентоспроможності країн та їхнього місця у глобальній економіці. У зв'язку з цим держава зобов'язана активно виділяти кошти на наукові дослідження та підтримку інноваційної діяльності. Лише завдяки науково-технічному прогресу можна подолати негативні наслідки економічної нестабільності та депресивних макроекономічних тенденцій. Інноваційна діяльність є основою розвитку суспільного прогресу, а реалізація інноваційної моделі є можливою завдяки визначеним пріоритетним напрямам, що сприяють економічному розвитку України та спрямовані на значне підвищення ефективності національної економіки і зростання ВВП. Це досягається шляхом цілеспрямованої роботи над створенням, впровадженням у виробництво та просуванням на ринок технологічних і організаційно-управлінських інновацій. Правильно обрані стратегічні орієнтири економічного розвитку надають можливість країні впевнено інтегруватися у глобальний світ із збереженням власної унікальності та задоволенням потреб і інтересів.

Список використаних джерел:

1. Кадол Л. Принципи формування інноваційної політики підприємства. URL: http://ej.kherson.ua/journal/economic_17/1/21.pdf (дата звернення: 07.08.2024).
2. Набув чинності Закон України про актуальні пріоритетні напрями розвитку науки, техніки та інноваційної діяльності. URL: <https://rnu.ua/news/nabuv-chynnosti-zakon-ukrainy-pro-aktualni-priorytetni-napriamy-rozvytku-nauku-tekhniku-ta> (дата звернення: 07.08.2024).
3. Ковальчук, В. Аналіз тенденцій інноваційного розвитку національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. No. (58). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33> (дата звернення: 08.08.2024).
4. Цифрова трансформація економіки України в умовах війни. Травень 2024 року. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/tsyfrova-transformatsiya-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny-traven-2024> (дата звернення: 01.09.2024).

5. Шиманська, К.В., & Бондарчук, В.В. Пріоритетні напрями та механізми розвитку цифрової економіки в Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. No. (1(95)). С. 17–22. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2021-1\(95\)-17-22](https://doi.org/10.26642/ema-2021-1(95)-17-22) (дата звернення 02.09.2024).

6. Енергетична незалежність. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/priorytety-uriadu/enerhetychna-nezalezhnist> (дата звернення: 02.09.2024).

7. Клименко Н. Інноваційна державна політика у агропромисловому комплексі України як чинник забезпечення продовольчої безпеки. URL: <http://surl.li/cflysx> (дата звернення: 01.09.2024).

8. Пермінова, С., Ситник, Н., & Чупріна, М. Інноваційна діяльність в Україні в період воєнної агресії: тенденції та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. No. (59). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62> (дата звернення: 02.09.2024).

9. Чичкало-Кондрацька І. Міжнародна інноваційна діяльність: навчальний посібник. URL: <http://surl.li/nujswf> (дата звернення: 03.09.2024).

References:

1. Kadol L. Principles of formation of innovative policy of the enterprise. Available at: http://ej.kherson.ua/journal/economic_17/1/21.pdf (in Ukrainian)

2. The Law of Ukraine on current priority areas of development of science, technology and innovative activity came into force. Available at: <https://ipnu.ua/news/nabuv-chynnosti-zakon-ukrainy-pro-aktualni-priorytetni-napriamy-rozvytku-nauky-tekhniky-ta> (in Ukrainian)

3. Kovalchuk, V. (2023) Analysis of trends in the innovative development of the national economy. *Economy and society*, no. (58). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33> (in Ukrainian)

4. Digital transformation of the economy of Ukraine in the conditions of war. (May 2024). Available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/tsyfrova-transformatsiya-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny-traven-2024> (in Ukrainian)

5. Shymanska, K. V., & Bondarchuk, V. V. (2021). Priority directions and mechanisms for the development of the digital economy in Ukraine. *Economics, management and administration*, no. (1(95)), pp. 17–22. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2021-1\(95\)-17-22](https://doi.org/10.26642/ema-2021-1(95)-17-22) (in Ukrainian)

6. Energy independence. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/priorytety-uriadu/enerhetychna-nezalezhnist> (in Ukrainian)

7. Klymenko N. Innovative state policy in the agro-industrial complex of Ukraine as a factor in ensuring food security. Available at: <http://surl.li/cflysx> (in Ukrainian)

8. Perminova, S., Sytnyk, N., & Chuprina, M. (2024) Innovative activity in Ukraine during the period of military aggression: trends and prospects. *Economy and society*, no. (59). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62> (in Ukrainian)

9. Chychkalo-Kondratska I. International innovative activity: study guide. Available at: <http://surl.li/nujswf> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 13.09.2024